

Història d'un almogàver

*Propostes
didàctiques*

Pau Lluch i Pérez

E@PLA!

© 2001 Toni Lloret Grau
Coberta de Miquel Mollà
190x130 mm, 152 pàgines
Enquardernació en rústica

© 2001 Edicions del Bullent, SL
De la Taronja, 16 - 46210 Picanya
961 590 883
info@bullent.net
Director de la col·lecció: Marc Candela
Disseny: Miquel Mollà

No m'agrada la literatura o pseudoliteratura que infravalora la capacitat de comprensió del públic lector adolescent. La literatura insubstancial i mastegada que està a les antípodes de qualsevol propòsit edificant. Per això s'agraeixen les propostes –com la que ara ens ocupa, *Història d'un almogàver*– que dignifiquen aquest gènere perquè saben que la bona literatura no té edats. Toni Lloret construeix un novel·la ben travada i sòlida i ens acosta a un moment fascinant de la història de la Corona catalano-ara-gonesa, alhora que en rescata de l'oblit un dels seus protagonistes, Ramon Guillem de Tous. Toni Lloret li regala una vida a aquest i ens obsequia a nosaltres amb una història farcida de sorpreses i emocions.

L'AUTOR

Toni Lloret Grau va néixer a Igualada (l'Anoia) l'any 1957. És psicòleg i escriptor. Com a especialista en el maltractament d'infants ha estat director del centre d'acollida d'urgències per a infants *Llars Mundet* i de les *Llars Infantils* de la Casa de Maternitat de Barcelona. És col·laborador habitual a la premsa estatal (El Periódico, La Vanguardia) i comarcal (La Vau de l'Anoia). A més d'*Història d'un almogàver*, és autor de la novel·la *El bord*, finalista del 16é Premi Enric Valor. També és autor de llibres sobre temes socials i d'infants maltractats: *L'infant maltractat* (1993, Llibres de l'índex), *Drogas, símptomes i signes* (coautor amb Albert Lahuerta, Octaedro) i *Centres d'Acolliment i Residencials per a infants* (coautor amb Albert Montejano, 1995, Diputació e Barcelona).

ARGUMENT

Tot comença amb la troballa, al castell de Tous, d'un manuscrit del segle XIV i un anell: el manuscrit de Ramon Guillem de Tous, almogàver que va acompanyar a Roger de Flor durant les gestes de la Companyia catalana a terres gregues i, ni més ni menys, que el segell de la Companyia. Ramon Guillem, al diari que deixà escrit i que transcriu el narrador amb l'ajut d'un prestigiós historiador, narra en primera persona alguns dels fets que va veure i protagonitzar com a almogàver.

Ramon Guillem, seduït des de petit per les aventures dels almogàvers, de qui n'havia escoltat parlar de boca d'un d'ells, decideix marxar amb la Companyia malgrat la disconformitat del seu pare. Quina serà la seua sorpresa quan no només és acceptat pel cabdill almogàver, Roger de Flor, en la Companyia sinó que, a més, esdevindrà membre de l'escorta personal d'aquest. Així doncs, coneixerà Roger de Flor i també Ramon Muntaner, el cronista de les gestes almogàvers. Viurà aventures i serà testimoni d'alguns fets i intrigues històriques. Viurà l'amistat. I també viurà l'amor... bé això serà més tard, abans però veurà ben de prop la mort. La mort del cabdill almogàver i de bona part dels membres de la Companyia víctimes d'una traïció en terres gregues de la qual, Ramon Guillem i dos companys més, escaparan miraculosament.

Poc després Ramon Guillem de Tous haurà d'emprendre un viatge a Gènova amb el seu amic, l'almogàver Galceran, i la vídua de Roger de Flor, Maria de Bulgària. La missió serà recuperar el fill d'aquesta i un document importantíssim per a la Corona: una acta notarial que reconeixia els territoris conquerits pels almogàvers com a territoris de la Corona. Això, evidentment, no podia agradar els genovesos que es disputaven amb els catalans el control de la mediterrània.

Recuperat Rogeró, fill de Roger de Flor i Maria de Bulgària, aquesta i Ramon Guillem aconseguixen arribar al castell de Tous. Allí viuran l'amor, es casaran i tindran un fill. Però els esdeveniments es complicaran de nou per culpa d'aquella acta notarial que, curiosament, ningú no havia reclamat mai. I Ramon Guillem s'haurà d'exiliar al sud on acabarà donant acta de naixement a un altra vila de Tous i passaran molts anys abans no pugui tornar al seu Tous natal. Llavors, però, ja Maria haurà mort, Rogeró haurà fugit i el seu fill en serà el senyor. Serà massa tard per tornar-hi així que acceptarà l'oferta del rei Pere el Cerimoniós d'esdevindre virrei a Mallorca.

Descobrirem ja arribant a la fi, una intriga ordida per Ramon Muntaner però que, sortosament per al nostre protagonista, no prosperà gràcies a l'esclat de l'amor. I sabrem perquè ningú no va reclamar uns documents i d'unes disputes que van dur Ramon Guillem a l'exili i li feren comprendre que "no havíem estat altra cosa que ninots que s'usen per a les baralles entre reis".

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES I METODOLÒGIQUES

Hem organitzat les propostes didàctiques en sis blocs:

1. **ANÀLISI LITERÀRIA:** Hem tractat d'una banda aspectes de l'anàlisi textual alhora que proposem aproximacions tant al moment històric, que és context de la novel·la, com a altres texts relacionats, d'una manera o una altra, amb aquest context.

2. **ANÀLISI LINGÜÍSTICA:** Treballarem qüestions lingüístiques del llibre, en alguns casos d'una manera lúdica.

3. **OPINIÓ:** Us proposem alguns temes –motivats pel llibre– per a la reflexió i el debat.

4. **CREACIÓ:** El text, un cop llegit i treballat, ens serà punt de partida útil per potenciar la producció pròpia en l'alumnat.

5. **PROPOSTA DE CONTROL DE LECTURA:** 10 possibles preguntes acompanyades per les respostes corresponents –en alguns casos inclouen també citacions textuales del llibre– i les pàgines on podeu trobar aquestes respostes.

6. **BIBLIOGRAFIA:** Finalment, la referència a algunes de les obres citades en aquesta proposta didàctica. Pensem que *Història d'un almogàver* pot servir de punt de partida per al coneixement d'altres obres que hi estan relacionades.

ANALISI LITERÀRIA

Una recomanació: abans de començar la lectura procura't un llapis per tindre sempre a mà: fes anotacions als marges del llibre, subratlla tot allò que t'ha agradat –o que no t'ha agradat–: aquella frase que t'ha interessat, aquell paràgraf que tant t'ha fet riure o aquell altre que t'ha descobert tot un món fins llavors desconegut per tu... En definitiva, fes teu el llibre i facilita't la relectura perquè, segurament, com va escriure Fuster, "només hi ha una manera seriosa de llegir, que és rellegir".

1. Comença per omplir la fitxa tècnica que et proposem o aquella que tu consideres que et pot ser de més utilitat. Si ho fas amb tots els llibres que vas adquirint, a la fi pots aconseguir una biblioteca ben ordenada i sistematitzada.

Títol de l'obra: _____
Autor: _____
Editorial: _____ Col·lecció: _____
Ciutat i any d'edició: _____
Tema/gènere: _____
_____
Lloc i temps aproximats de l'acció: _____
_____
Argument: _____
_____
_____
_____
Tipus de narrador: _____
_____
Personatges principals: _____
_____
Personatges secundaris: _____
_____
_____
Valoració personal: _____
_____
_____

2. Encara no has obert el llibre, el tens a les mans i n'has llegit el títol: *Història d'un almogàver* i, com en un cercador d'internet, al teu cap busca en l'enciclopèdia personal, els coneixements adquirits durant anys. Ja ho tens? Mires també la contraportada: "almogàvers", "Roger de Flor", "La Companyia"... Què en saps de tot això? Quina idea prèvia a la lectura et fas del llibre? Potser els dibuixos de la portada i de la contraportada t'ajuden a formar-te'n un concepte? Quin?

3. Torna a aquest punt en acabar de llegir la novel·la:

–És molt diferent la idea que te n'havies fet prèviament a la lectura, a la idea que en tens ara?

–Sabies qui eren els almogàvers, Roger de Flor i la Companyia? Què en saps ara?

4. Quin tipus de text –descriptiu, narratiu, expositiu, retòric, argumentatiu conversacional– diries que és *Història d'un almogàver*? Sabries trobar fragments que no s'adeqüen a aquesta classificació genèrica? Fes el mateix pel que fa al gènere literari –article, novel·la, conte, carta, poema, etc.–.
5. A la novel·la trobem diferents veus narratives –el final de la història, per exemple, ens sorprèn amb dues més que no esperàvem–. Explica:
  - Quina és la intenció, la finalitat comunicativa de cadascuna d'aquestes veus i quin format narratiu utilitzen per tal d'aconseguir el propòsit comunicatiu.
  - Digues també quin és, o quins són, els destinataris reals, però també els accidentals, de les respectives comunicacions. És a dir, aquells als qual, inicialment no anava dirigit el missatge però, per un motiu o un altre –siga aquest intencional o no– han acabat sent-hi receptors.
6. Hauràs observat que no es tracta d'una història linial.
  - Explica quina és l'estructura narrativa que segueix el llibre.
  - Reorganitza la narració cronològicament.
7. L'autor d'*Història d'un almogàver* ens amaga el nom del primer narrador però fixa't que no ens amaga el nom de la filla: Rut. Per què creus que ho fa? Penses que és per donar-li autenticitat a la història, identificant autor–narrador–personatge? Fes una ullada als "agraïments" que dedica l'autor.
8. Heu estat mai en un castell? Organitzeu una visita amb la classe i qui sap, potser vosaltres també trobareu un tresor...
9. A la pàgina 26 llegim: "Aquelles terres planes encara no són segures a causa de les incursions sarraïnes, certament cada cop menys freqüents, però compensades per una creixent presència de bandolers..." Explica qui eren els sarraïns i qui els bandolers.
10. Martí de Riquer parla del "paral·lelisme que de temps ha estat observat entre Roger de Flor i Tirant. Martorell no podia ignorar la figura del capdill almogàver ni la crònica de Muntaner, que mai no deixà d'ésser llegida".
  - Llig el *Tirant lo Blanch*, ni que siga en una de les moltes versions adaptades que hi ha en l'actualitat, i intenta esbrinar els paral·lelismes entre la vida de Roger de Flor i Tirant. Tens suficients dades a *Història d'un almogàver*, encara que pots consultar altres documents com la Crònica de Ramon Muntaner o el volum 3 de la Història de la literatura catalana.
11. Llegiu la següent reflexió de Fuster:

«*El pas de l'ideal cavalleresc a l'aconentament burgés, ciutadà, individualista, és general a l'Europa d'aleshores. Entre nosaltres, s'accelera per una motivació particular: el fracàs nacional. Hi predomina la sensació de no poder arribar a una plenitud que s'anuncia per a pobles més sortosos que el nostre. La renúncia s'imposa i els catalans s'hi deixen endur. Ací hem trobat el sentit veritable de la presència de la gesta almogàver en el llibre valencià. El Tirant evoca, disfressada, la grandesa d'aquells episodis: l'enyorança del que ja no és possible, s'adapta a una perspectiva estètica, literària. Allò que cent anys enrere fou realitat viscuda o vivible, ara no serà ni tan sols estímul: només pàbul de somieig, de somieig confortable.*»

  - Després de llegir *Història d'un almogàver* com descriuries "allò que cent anys enrere fou realitat viscuda", a la qual fa referència Fuster, i que és l'època en què es situa la novel·la?

–Busca al llibre fragments que expliquen la situació política de la Corona catalano-aragonesa a la mediterrània durant aquest moment històric. Qui n'eren els aliats i quins els enemics? Situa'ls en un mapa d'aquella època i observa també com han canviat les relacions político-socials, com es configuraven aleshores i com es configuren en l'actualitat els "estats".

–El protagonista d'*Història d'un almogàver* arrisca la vida per recuperar, per als reis catalans, uns documents que després aquests no volen. Hi tenen relació, en aquest canvi d'actitud, les estratègies polítiques que hem comentat? (rellig les pàgines 134-135 i 136).

12. La història alimenta moltes vegades la literatura i aquesta ajuda a divulgar personatges i fets del passat que, d'una altra manera, restarien només en el coneixement d'unes poques persones. Però la literatura no sempre és, ni té necessitat de ser fidel als fets històrics dels qual beu –per això és literatura i no història– i així, veiem els fets i els personatges a través del prisma de l'autor de la narració. A *Història d'un almogàver* Ramon Muntaner apareix en el centre d'una història de traïcions, com també al llibre de Francesc Puigpelat, Roger de Flor.

–Coneixies Ramon Muntaner abans de llegir *Història d'un almogàver*?

–Com el descriuries després d'haver llegit el llibre?

–Recull d'informació: Busca en algun llibre d'història què se'n diu de Ramon Muntaner. Pots també llegir la seua crònica o, si més no, seleccionar-ne uns capítols –per exemple els que parlen de Roger de Flor–.

13. Si, com t'hem recomanat, has llegit els capítols de la Crònica de Ramon Muntaner que parlen de Roger de Flor, hauràs accedit a, gairebé l'única informació directa que ens ha arribat d'aquest personatge històric. Quines diferències i quines semblances trobes entre la descripció de Roger de Flor que en fa el cronista i la que en fa Toni Lloret?

ANÀLISI LINGÜÍSTICA

1. Potser haureu trobat algunes paraules a la novel·la, que per ser poc habituals, en desconexieu el significat. Us indiquem unes activitats per tal de treballar-les i jugar-hi un en grup:

–Us proposem el següent llistat de paraules i frases fetes que apareixen al llibre, de tota manera també podeu buscar-ne més vosaltres, l'única condició és que en desconegueu el significat d'aquestes:

ni a fum de sabatots (p. 18)

seguir la veta (p. 20)

escambell (p. 31)

gonella (p. 51)

coltell (p. 51)

foguer (p. 51)

carreus (p. 63)

malls (p. 63)

salconduit (p. 65)

trencar la girada (p. 86)

tenir cara de pallús (p. 91)

carcanada (p. 100)

balma (p. 107)

xalupa (p. 111)

Instruccions del joc.

a) Feu grups de tres o quatre persones.

b) Trieu una de les paraules anteriors i inventeu, cada grup, una definició de diccionari –com més divertida siga, més riureu després–.

c) Poseu-vos un temps límit per realitzar les definicions i, en acabar, llegiu-les per a tot el grup/classe.

d) Voteu quina és la definició que més us ha agradat.

e) Llegiu la definició que dona algun diccionari normatiu.

f) Finalment podeu escriure en gran i penjar per l'aula les definicions guanyadores.

2. Continuem treballant el lèxic: Aquesta activitat convé iniciar-la a principi de curs i treballar-la tot al llarg d'aquest. Cal comprar una llibreta organitzada alfabèticament i disposar-la a l'abast de tot l'alumnat. Aquesta llibreta serà el diccionari personal de la classe on, individualment, l'alumnat anirà anotant aquelles paraules que en desconeixia el significat, la definició –caldrà saber triar entre les diferents accepcions d'algunes paraules–, la frase o el paràgraf on ha trobat aquest fragment i la citació bibliogràfica. Cada setmana, o cada quinze dies, es llegiran les noves incorporacions lèxiques.

Exemple:

Escambell: m. Seient petit sense braços ni respall. "Aquestes paraules sobtades, eixutes i dites també amb un xic de melangia, abans que jo hagués pogut obrir la boca, em van sorprendre tant que no vaig tenir altre remei que asseure'm en el primer *escambell* que vaig trobar". Toni LLORET GRAU, *Història d'un almogàver*, edicions del Butllent (pag. 31).

3. Llig els següents fragments del diari de Ramon Guillem i analitza quins temps verbals predominen en cada text. En acabar explica per què hi predominen uns en un text i uns en l'altre.

A mesura que les setmanes i els mesos anaven passant, i a mesura que les lluites m'anaven enduint, la imatge del meu pare i senyor i de les terres llunyanes de Tous es difuminava més a la meua memòria. A això hi ajudava el fet que, a poc a poc, vaig anar guanyant-me la confiança i el favor de l'almirall, però també el fet que ja m'havia voltat d'alguns bons amics. (Pàgina 42).

Avui ho he vist clar i no deixa de torbar-me. En Galceran ha estat, és clar, qui m'ho ha fet notar de manera que, malgrat la meua ceguesa, ho he hagut d'acabar acceptant. Estimo ma senyora Maria.

Ja sé que el que escric no té gaire sentit. Van passant els dies i m'adono que, d'un temps ençà, tot ho anoto com si fos avui o bé hi barrejo coses del passat, però jo no sóc un home de lletres... (Pàgina 77–78)

OPINIÓ

Aquest apartat podeu treballar-lo, si voleu; individualment: podeu, per exemple, fer una redacció o un article d'opinió sobre algun dels temes que us proposem. Però potser també fóra interessant que organitzareu debats a classe: podeu discutir les vostres opinions o també jugar a "l'advocat del diable". En aquest joc s'organitzen dos grups i cadascun té l'obligació de defensar un dels punts de vista, siga quina siga l'opinió personal que en tinguen els membres del grup i, per tant, preparar prèviament unes bones argumentacions.

1. La literatura sovint ajuda a difondre la història.

–Esteu d'acord amb aquesta afirmació?

–Però la literatura, pot també distorsionar la història?

–Penses que és important que cada poble conega el seu passat?

–La família, l'escola, els mitjans de comunicació,... t'han ajudat a conèixer la història del teu poble?

2. A la pàgina 11 el narrador afirma: "Els castells, igual que els monestirs antics, són com una mena de celler de la història, llocs on hi envelleixen moltes vides passades que requereixen de condicions adients per no ser malbaratades. Seria un crim que algú convertís una antiga fortalesa en una discoteca, per exemple. Els castells són, i han de ser, com temples sagrats de la història. I els temples no s'han de profanar".

–Què n'opines?

–Sovint la utilitat, que donem en l'actualitat a monuments del passat, o les reformes que en fem susciten controvèrsies polítiques i social. Coneixeu algun cas que haja estat polèmic?

3. Llig el següent fragment extret de la pàgina 72 "... a Catalunya li convé tenir i mantenir la Companyia en terres d'Andrònic, ja que és l'única forma d'evitar que els genovesos controlin tot el comerç amb aquells mars i aquells territoris. Comerç català que ja s'havia començat a despertar i que produïa un bons rèdits".

–Creus que les guerres actuals responen a les mateixes motivacions? No contestes sí o no, busca informació i posa exemples.

4. Quan Ramon Guillem ha de fugir del castell de Tous i Maria de Bulgària s'hi queda amb els dos nens petits, podem suposar que és aquesta la qui es farà càrrec de les possessions i les administrarà, si més no fins que embogeix. De fet, aquesta era una de les poques ocasions que tenien les dones de tenir una parcel·la de poder. (Podeu llegir, per exemple, *Les trobairitz* de Magda Bogin. Justament un dels fets que mostra aquesta autora és la relació entre aquesta adquisició de poder i l'esclat de dones poetes, dones trobairitz). Algunes també acompanyaren els seus homes a la guerra, com ho testimonia Ramon Guillem: "El moviment de mercaderies, bestiar, armes i fins i tot dones i criatures que acompanyaven els soldats de la Companyia, era molt gran..." (Pàgina 38). Però de fet, aquestes eren més bé les excepcions, en realitat era un món governat pels homes i per als homes.

–Digueu quin creieu que era el paper que la societat atorgava a les dones durant l'edat mitjana.

–Quina és la situació actual de la dona en la societat? Analitzeu els canvis que s'han produït i el perquè s'han produït i si encara calen canvis.

–Quantes dones coneixeu que hagen exelit en el món de la cultura, la política, la lluita social... Feu-ne un llistat.

–Finalment, analitzeu també l'evolució del paper social de l'home al llarg de la història.

5. Què us ha semblat el llibre? Parleu-ne a classe.

CREACIÓ

1. *E aquell dia ell (Miquel fill d'Andrònic) convidà lo cèsar (Roger de flor) e con hagren menjat, aquell Girgon, cap dels alans, entrà en lo palau on estava xor Miquel ab sa muller e el cèsar, e van traer les espases e van van tot especejar lo cèsar e tots aquells qui ab ell eren venguts,, que no n'escaparen mas tres qui se'n mintaren en un campaner. E d'aquells tres era la u En Ramon Alquer, fill d'en Gisbert d'Alquer, cavaller de Castelló d'Empúries; e l'altre, fill de cavaller de Catalunya, per nom Ramon de Tous; e l'altre, Bernat de Roudor, de Llobregat. E aquests foren al campaner tots combatuts, e ells defensaren-se tant, que el fill de l'emperador dix que pecat seria si morien, e així assegura'ls. E aquests tres solament n'escaparen.*

De Ramon Guillem de Tous no en sabem més que aquestes paraules que li va dedicar Ramon Muntaner. I de l'oblit de la Història l'ha volgut rescatar Toni Lloret a *Història d'un almogàver*. Fes tu el mateix –això sí, no cal que siga un llibre sencer, hi haurà prou amb un parell de fulls–. Tria algun personatge de la novel·la i inventa-li una vida.

2. Torna a llegir les pàgines 83 i 84. Ramon Guillem hi escriu la paralització que li provoca la presència de Maria de Bulgària ja que aquest n'està enamorat. Imagina't que t'has enamorat i li ho expliques en una carta a alguna persona de confiança: com és aquesta persona de qui t'has enamorat, quines sensacions tens...

3. Torneu a llegir les pàgines 112 i 113. Ramon Guillem parla de la gran amistat que li unia amb Galceran. Què és per a tu l'amistat? Descriu alguna de les relacions d'amistat que tens, com és aquesta relació i la persona amb qui la mantens?
4. A la contraportada del llibre tens el correu electrònic de Toni Lloret, escriu-li i explica-li què t'ha semblat el seu llibre.

PROPOSTA DE CONTROL DE LECTURA

Què troba el narrador al castell de Tous?

Què era la Companyia catalana i qui eren els almogàvers?

Com descriuries Roger de Flor segons el que has llegit a Història d'un almogàver?

Com anaven guarnits els almogàvers, fet que està considerat un dels elements de l'eficàcia guerrera d'aquests?

Com van aconseguir salvar la vida Ramon Guillem de Tous, en Galceran i el cavaller de Llobregat del setge que Miquel, fill d'Andrònic, va posar als almogàvers i que acabà amb la vida de gairebé tots ells i amb la de Roger de Flor?

Quin document, que els genovesos van confiscar a Ramon Muntaner quan aquest va estar empresonat, han de recuperar Ramon Guillem de Tous i el seu amic Galceran?

Per què a la corona catalana li convenia mantindre la Companyia en terres d'Andrònic?

Per què ha de fugir Ramon Guillem i on va en la seua fugida?

Què li escriu Ramon Muntaner a Maria de Bulgària que faça si cal per salvar la vida i, per què aquesta no ho fa?

Quina és la destinació final de Ramon Guillem i perquè no accepta tornar al seu Tous natal?

BIBLIOGRAFIA

- BOGIN, Magda; Les trobairitz. Poetes occitanes del segle XII, editorial 3i4.
- FUSTER, Joan; Misògins i enamorats, edicions Bromera
- MUNTANER, Ramon; Crònica, edicions 62.
- PUIG PELAT, Francesc; Roger de Flor, el lleó de Constantinoble, edicions Proa.
- RIQUER/COMAS/MOLAS; Història de la literatura catalana, editorial Ariel.

SOLUCIONS

Què troba el narrador al castell de Tous?

El diari de l'almogàver Ramon Guillem de Tous i un anell que després es descobreix que fou el segell de la Companyia. (Pàgines 18, 19, 21 i 147).

Què era la Companyia catalana i qui eren els almogàvers?

La Companyia era el nom que rebia l'exèrcit que va aplegar l'almirall Roger de Flor a Sicília, i que, tret d'alguns nobles, era integrada bàsicament per almogàvers que eren uns soldats a sou. (Pàgines 26 i 48).

Com descriuries Roger de Flor segons el que has llegit a Història d'un almogàver?

Roger de Flor era el cabdill de la Companyia i gràcies a la seua capacitat com a estrateg militar, els almogàvers eren coneguts i temuts a tots els territoris de la mediterrània. Era un home molt orgullós i amb una ambició sense límits.

Era un home afable fora de port, però molt dur, eixut i fins i tot cruel mentre es movia entre els homes. No gaire alt, però musculós i amb un rostre adobat per la sal del mar i el sol i la serena, amagava un bon manat d'arrugues darrera una barba rogenca, llarga i ben tallada" (pàgina 38 a 40).

Com anaven guarnits els almogàvers, fet que està considerat un dels elements de l'eficàcia guerrera d'aquests?

La resta dels exèrcits semblava més que anaren a una desfilada de lluïment que a la guerra: tant els homes com els cavalls portaven massa guarniments i armes feixugues que els feien matussers. En canvi, els almogàvers semblaven una colla de esparracats però carregaven amb vestimentes lleugeres i poques armes. Així es comprèn que tingueren molta més llibertat de moviment que els seus enemics i, per tant, guanyaren en eficàcia. (Pàgines 50 i 51).

Com van aconseguir salvar la vida Ramon Guillem de Tous, en Galceran i el cavaller de Llobregat del setge que Miquel, fill d'Andrònic, va posar als almogàvers i que acabà amb la vida de gairebé tots ells i amb la de Roger de Flor?

Aquests tres almogàvers van aconseguir fugir del palau d'Andrònic i refugiar-se en un campanar d'un temple proper, on van resistir els atacs enemics durant un dia i gairebé tota una nit. I així fou com Andrònic, sembla que impressionat per la valentia d'aquests tres almogàvers, els va concedir la gràcia de no ser morts (Pàgines 54 a 62).

Quin document, que els genovesos van confiscar a Ramon Muntaner quan aquest va estar empresonat, han de recuperar Ramon Guillem de Tous i el seu amic Galceran?

Es tractava de l'acta que el notari de la cort de Barcelona, que acompanyava la Companyia, havia redactat en vida de Roger de Flor i en virtut de la qual s'estipulava que tots els béns, tret d'aquells que eren fruit del pillatge dels almogàvers, els territoris i drets que anés guanyant i conquerint la Companyia, serien reconeguts com a conquestes fetes en nom del rei de Catalunya (pàgina 82).

Per què a la corona catalana li convenia mantindre la Companyia en terres d'Andrònic?

Perquè era la forma d'evitar que els genovesos controlaren tot el comerç d'aquells part de la mediterrània. sobretot en un moment en què el comerç català s'havia començat a despertar i produïa bons rèdits. (Pàgina 72).

Per què ha de fugir Ramon Guillem i on va en la seua fugida?

Perquè, malgrat que la recuperació del manuscrit havia tingut el vistiplau del rei Jaume i el rei Frederic de Sicília, un cop recuperada l'acta notarial, es disputaven la titularitat. De manera que el rei Jaume preferí que Ramon Guillem i l'acta romangueren proscrietes cap al sud, on es refugià. Ramon hagué d'anar "seguint la costa fins a ser en terres on encara, de tant en tant, hi havia escaramusses amb els sarraïns"(...) Allà vora l'encreuament dels rius, anomenats Xúquer i Escalona" on va fundar la vila de Tous (A la futura comarca de la Ribera Alta, al País Valencià). (Pàgines 132 a 136).

Què li escriu Ramon Muntaner a Maria de Bulgària que faça si cal per salvar la vida i, per què aquesta no ho fa?

Li diu que delate Ramon Guillem als genovesos però Maria de Bulgària no el delata ja que s'enamora d'ell. (Pàgines 144 a 146).

Quina és la destinació final de Ramon Guillem i perquè no accepta tornar al seu Tous natal?

Ramon Guillem se'n va a viure a Mallorca nomenat pel rei com a virrei reial. Desideix no tornar a Tous on probablement acabaria discutint per absurditats quotidianes amb el seu fill que ja n'exercia de senyor. A més, Ramon Guillem sentia que així podia continuar sent útil al seu rei i al seu país (Pàgines 139 a 141).